

Je geld of je leven(sloop) !?
Verbond van Verzekeraars

VERBOND VAN VERZEKERAARS

Je geld of je leven(sloop) !?

Consumentenonderzoek van het Verbond van Verzekeraars
naar de levensloopregeling

Oktober 2006

Inhoud

1.	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Onderzoeksmethoden en representativiteit	3
1.3	Leeswijzer	3
2.	Resultaten	4
2.1	Werknemers met een levensloopregeling	4
2.2	Werknemers zonder levensloopregeling	5
2.2.1	Redenen om niet mee te doen aan levensloop	5
2.2.2	Veranderingen die de deelname kunnen verhogen	6
2.3	Werknemers die een levensloopregeling overwegen	8
2.4	Levensloop in het algemeen	9
2.4.1	Levensloop voor prepensioen	9
2.4.2	Levensloop en lagere inkomens	10
3.	Conclusie	10
	Bijlage: levenslopenquête	11

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De levensloopregeling is per 1 januari 2006 ingevoerd. Voor verzekeraars is dit een nieuwe en interessante markt. Tot 1 juli 2006 konden werknemers kiezen voor de levensloopregeling of spaarloon. Deze termijn is reeds verstreken en de keuzes zijn gemaakt. Het percentage werknemers dat uiteindelijk voor een levensloopregeling heeft gekozen is nog relatief laag. Het Verbond van Verzekeraars is daarom geïnteresseerd in de beweegredenen van de consument om wel of niet voor de levensloopregeling te kiezen. Het Verbond heeft daarom het eigen statistisch onderzoeksbureau, het Centrum voor Verzekeringstatistiek (CVS), opdracht gegeven hiernaar onderzoek te doen. De doelstelling van dit onderzoek luidt als volgt: *'Het verkrijgen van inzicht in de mening van de Nederlandse consument over de levensloopregeling en de motieven om hier wel of niet aan mee te doen.'* Middels een grootschalig opinieonderzoek onder werknemers heeft het CVS geprobeerd hier inzage in te krijgen.

1.2 Onderzoeksmethoden en representativiteit

Het CVS heeft een vragenlijst ontwikkeld en getest. GfK heeft deze enquête afgenomen via de CAWI-methode (Computer Assisted Web Interviewing). De vragenlijsten zijn via het internet ingevuld door de respondenten. De enquête bestaat uit de volgende onderwerpen:

- het al dan niet hebben van een levensloopregeling;
- motivatie voor het al dan niet afsluiten van een levensloopregeling;
- intentie tot afsluiten van een levensloopregeling in de toekomst;
- visie op de levensloopregeling.

Bij het onderzoek is gebruikgemaakt van een personensteekproef, bestaande uit personen van 18 tot en met 60 jaar. Deze respondenten zijn allen werkzaam in loondienst of bij de (semi-)overheid. De steekproef voor dit onderzoek is getrokken uit de GfK Consumentenpanels. De bruto steekproef is representatief opgebouwd naar de kenmerken leeftijd, geslacht, opleiding en provincie. De steekproef bestond uit 1.800 personen.

De netto steekproefstructuur is gecorrigeerd voor optredende non-respons (herweging). Hiertoe is gebruikgemaakt van een iteratieve weegprocedure. De populatiegegevens zijn ontleend aan de Gouden Standaard. Onderdeel van de weegprocedure is het projecteren naar de omvang van de onderzochte populatie. De resultaten geven hierdoor altijd direct de situatie in Nederland weer (binnen de onderzochte doelgroep). Er is bij de analyse van de uitkomsten gewogen naar de volgende kenmerken: leeftijd en geslacht persoon, opleiding persoon en provincie. De netto steekproef bestond uit 1.143 personen, dat is een responspercentage van 65,5%. De analyses van de data zijn uitgevoerd met SAS-Stat.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op de uitkomsten van de vragenlijst. In de eerste paragraaf komen de werknemers aan de orde die al in 2006 gekozen hebben voor de levensloopregeling. In de paragrafen 2 en 3 wordt ingegaan op de werknemers die geen levensloopregeling hebben respectievelijk de werknemers die geen levensloopregeling hebben, maar wel overwegen hier eventueel volgend jaar aan mee te doen. In paragraaf 4 wordt ingegaan op de opinie over de levensloop en het voortbestaan hiervan volgens alle respondenten. Hoofdstuk 3 bevat de voornaamste conclusies. In de bijlage is de vragenlijst opgenomen.

2. Resultaten

Van alle respondenten heeft 7% een levensloopregeling (zie tabel 1). Dit percentage komt overeen met andere onderzoeken. Zo ook met een recent onderzoek van Aon Consulting. Aon concludeert dat gemiddeld 7% van de werknemers spaart voor tussentijds verlof of om eerder te kunnen stoppen met werken. Het overgrote deel (93%) heeft een dergelijke regeling niet. Hier staat tegenover dat de helft van alle werknemers een spaarloonregeling heeft afgesloten (bron: CBS).

Tabel 1. Heeft u een levensloopregeling lopen?

	%
Ja	7,0
Nee	93,0

Uit deze levensloopenquête kunnen drie categorieën respondenten worden onderscheiden:

1. werknemers die een levensloopregeling hebben;
2. werknemers die geen levensloopregeling hebben;
3. werknemers die overwegen om volgend jaar deel te nemen aan de levensloopregeling.

Eerst zullen deze drie categorieën worden behandeld. Vervolgens zal de visie van de consument op enkele algemene onderwerpen, die betrekking hebben op de levensloopregeling voor alle respondenten samen, worden besproken.

2.1 Werknemers met een levensloopregeling

De deelname aan de levensloopregeling neemt toe met het inkomen. Hogere inkomensgroepen doen dus vaker mee aan levensloop dan de lagere inkomensgroepen (zie tabel 2). Een modaal inkomen bedraagt 29.500 euro bruto per jaar (bron: CPB). Van de mensen die minder verdienen dan een half keer modaal, neemt slechts 5% deel aan de levensloopregeling, terwijl van de respondenten met een inkomen hoger dan 1,5 keer modaal 13% een levensloopregeling heeft.

Tabel 2. Percentage respondenten in inkomensgroep dat deelneemt aan de levensloopregeling

	%
< 0,5 x modaal	4,9
0,5 - 1 x modaal	6,5
1 - 1,5 x modaal	8,6
> 1,5 x modaal	12,9

Ruim de helft van de ondervraagden die een levensloopregeling heeft afgesloten, heeft dit gedaan bij een verzekeraar (zie tabel 3). Bijna een kwart heeft levensloop afgesloten bij een bank en een kwart op een andere manier of weet het niet.

Tabel 3. Heeft u de levensloopregeling afgesloten via een bank of een verzekeraar of anders?

	%
Bank	24,0
Verzekeraar	51,1
Anders	17,3
Weet niet	7,6

Verreweg de meeste respondenten (69%) heeft de levensloopregeling via de werkgever afgesloten (zie tabel 4). Dertig procent heeft zelf een dergelijke regeling afgesloten en 1,5 procent weet het niet.

Tabel 4. Heeft u de levensloopregeling afgesloten via de werkgever of zelf?

	%
Zelf	29,4
Via werkgever	69,1
Weet niet	1,5

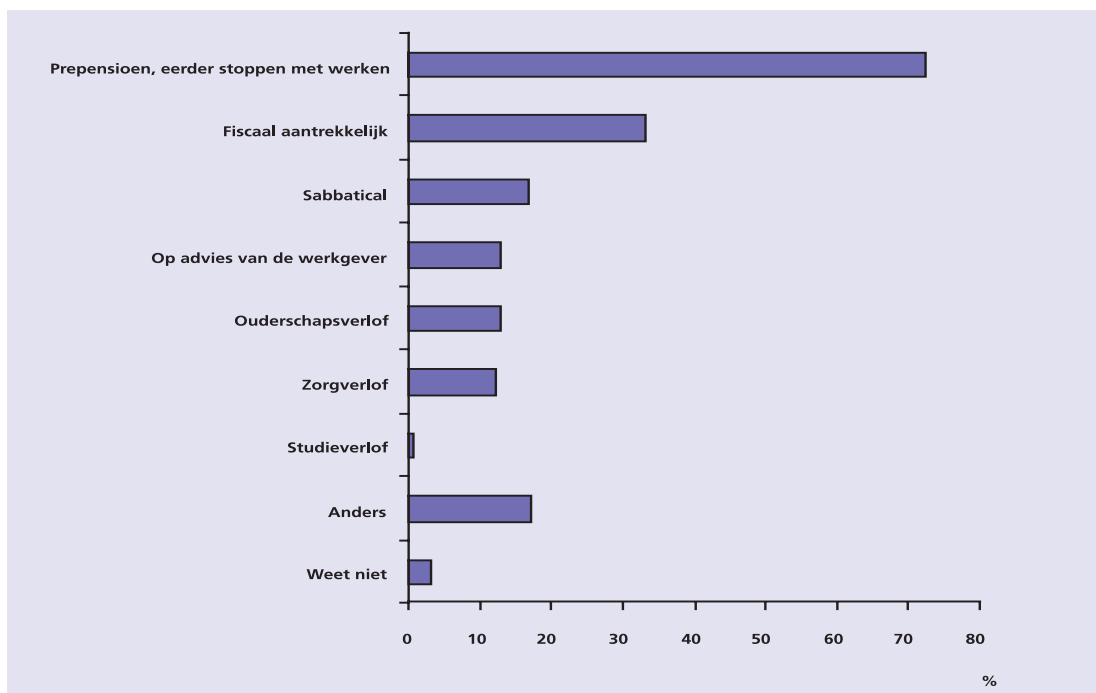
De redenen om mee te doen aan de levensloopregeling zijn divers (zie grafiek 1). De respondenten die deelnemen konden maximaal drie redenen aangeven waarom ze aan de levensloopregeling mee zijn gaan doen. Ruim 70% van de ondervraagden met een levensloopregeling wil deze gebruiken om eerder te kunnen stoppen met werken. Eenderde heeft het afgesloten omdat het fiscaal aantrekkelijk is. Vrijwel niemand (1%) geeft 'sparen voor studieverlof' als reden aan.

Opvallend is dat mannen (52%) meer waarde hechten aan de fiscale voordelen dan vrouwen (14%). Ook respondenten met een hoog inkomen (>1,5 keer modaal) vinden de fiscale aantrekkelijkheid van de regeling zeer belangrijk. Zoals in tabel 5 is te zien, vinden meer mensen, naarmate hun inkomen hoger wordt, de belastingvoordelen een belangrijke reden om mee te doen aan een levensloopregeling. Doordat voornamelijk mannen in de hogere inkomensgroepen zijn vertegenwoordigd en de vrouwen in de lagere inkomensgroepen, kan worden gezegd dat mannen met een hoog inkomen veel waarde hechten aan de fiscale voordelen van de levensloopregeling.

Tabel 5. Percentage respondenten per inkomensgroep dat veel waarde hecht aan de fiscale aantrekkelijkheid van de levensloopregeling

	%
< 0,5 x modaal	20,0
0,5 - 1 x modaal	19,4
1 - 1,5 x modaal	44,0
> 1,5 x modaal	75,0

Grafiek 1. Waarom heeft u een levensloopregeling? (maximaal 3 antwoorden mogelijk)

2.2 Werknemers zonder levensloopregeling

Verreweg de meeste ondervraagden (93%) hebben geen levensloopregeling afgesloten. Van deze mensen zijn de meeste (74%) niet van plan om volgend jaar deel te nemen aan de levensloopregeling (tabel 6). Ruim 5% zal volgend jaar wel deelnemen en 20% weet het nog niet.

Tabel 6. Bent u van plan volgend jaar deel te nemen aan een levensloopregeling?

	%
Ja, (waarschijnlijk wel)	5,4
Weet nog niet	20,3
Nee, (waarschijnlijk niet)	74,3

Jongere werknemers zijn vaker van plan om volgend jaar een levensloopregeling te nemen dan mensen die ouder zijn (zie tabel 7). Van de oudere werknemers is 86% niet van plan om volgend jaar mee te doen tegen 59% van de 18-29-jarigen.

2.2.1 Redenen om niet mee te doen aan levensloop

De voornaamste reden waarom mensen volgend jaar waarschijnlijk of zeker niet kiezen voor levensloop is omdat ze een voorkeur hebben voor spaarloon (39%, grafiek 2 op pag. 6). Voornamelijk mannen blijken

een voorkeur te hebben voor spaarloon; 43% van de mannen en 34% van de vrouwen prefereert spaarloon boven de levensloopregeling.

Een andere reden is dat veel werknemers (27%) er geen vertrouwen in hebben dat de regeling lang blijft bestaan. Naarmate het inkomen stijgt, neemt ook de scepsis tegenover de regeling toe. Zo hebben mensen met een hoger inkomen er minder vertrouwen in dat de regeling blijft bestaan dan mensen met een lager inkomen (zie tabel 8), hoewel voor de topinkomens het vertrouwen weer iets groter wordt.

Tabel 8. Percentage respondenten per inkomensgroep dat geen vertrouwen heeft dat de levensloopregeling lang blijft bestaan

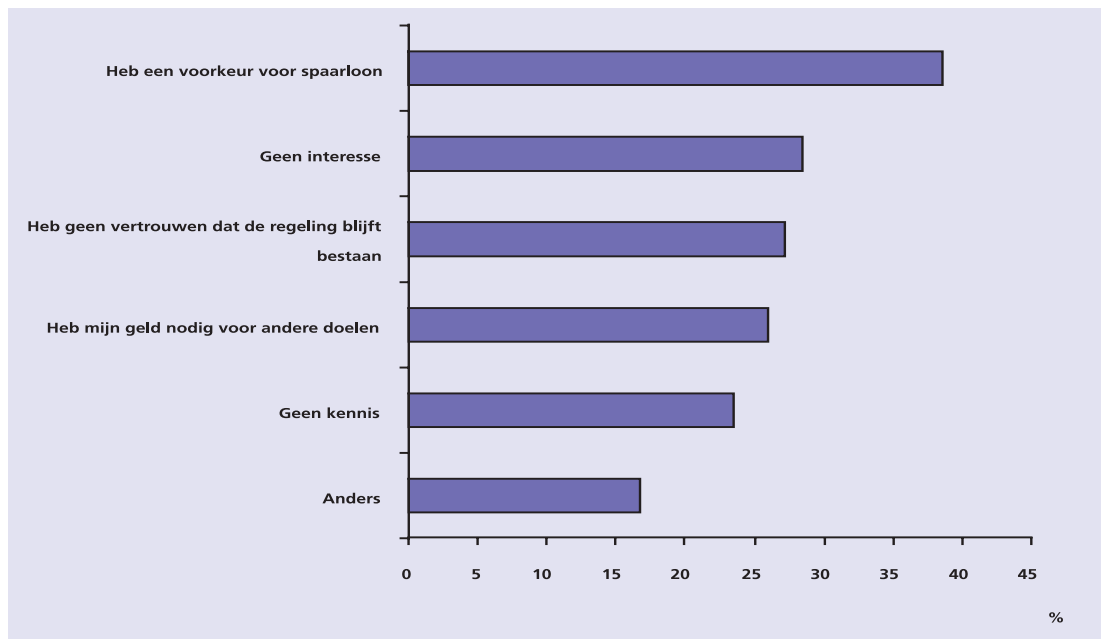
	%
< 0,5 x modaal	16,4
0,5 - 1 x modaal	28,8
1 - 1,5 x modaal	32,9
> 1,5 x modaal	30,8

Een derde reden om niet mee te doen aan de levensloopregeling is volgens een kwart van de werknemers (26%), omdat ze hun geld nodig hebben voor andere doelen dan de levensloopregeling.

Tabel 7. Bent u van plan volgend jaar deel te nemen aan een levensloopregeling? (afgezet tegen leeftijd)

%	Ja, (waarschijnlijk wel)	Weet ik nog niet	Nee, (waarschijnlijk niet)
18-29	10,0	31,3	58,7
30-39	3,5	21,2	75,3
40-49	5,8	17,2	77,0
50-59	3,1	11,2	85,7

Grafiek 2. Waarom twijfelt u nog of u volgend jaar een levensloopregeling neemt /neemt u volgend jaar geen levensloopregeling? (meerdere antwoorden mogelijk)

Tot slot zijn er nog twee redenen waarom men niet deelneemt aan de levensloopregeling, het hebben van 'geen kennis' en 'geen interesse'. Beide categorieën vallen eigenlijk uiteen in twee verschillende antwoorden. Van de respondenten die aangeven dat ze geen kennis hebben, geeft 8% aan er nog niet over nagedacht te hebben en 15% dat hij er onvoldoende verstand van heeft c.q. het niet kent. De ondervraagden die geen interesse in de levensloopregeling hebben, geven aan dat de levensloop niets voor hen is (9%) en dat ze er het nut niet van inzien (20%).

Opvallend is dat het onvoldoende verstand hebben van levensloop of de regeling niet kennen samenhangt met persoonkenmerken als inkomen, leeftijd en opleiding. Zo neemt naarmate het inkomen stijgt ook de kennis van de levensloopregeling toe. Ditzelfde geldt voor de leeftijd en het opleidingsniveau van de respondent (zie tabellen 9 t/m 11). De respondenten in de leeftijdscategorie 18-29 hebben naar eigen zeggen nog weinig kennis van de levensloopregeling.

Tabel 9. Percentage respondenten per inkomensgroep dat onvoldoende verstand heeft van de levensloopregeling of het niet kent

Inkomensgroep	%
< 0,5 x modaal	27,5
0,5 - 1 x modaal	15,2
1 - 1,5 x modaal	8,0
> 1,5 x modaal	6,4

Tabel 10. Percentage respondenten per leeftijdsgroep dat onvoldoende verstand heeft van de levensloopregeling of het niet kent

Leeftijdsgroep	%
18-29	29,5
30-39	17,7
40-49	8,0
50-59	6,5

Tabel 11. Percentage respondenten per opleidingsniveau dat onvoldoende verstand heeft van de levensloopregeling of het niet kent

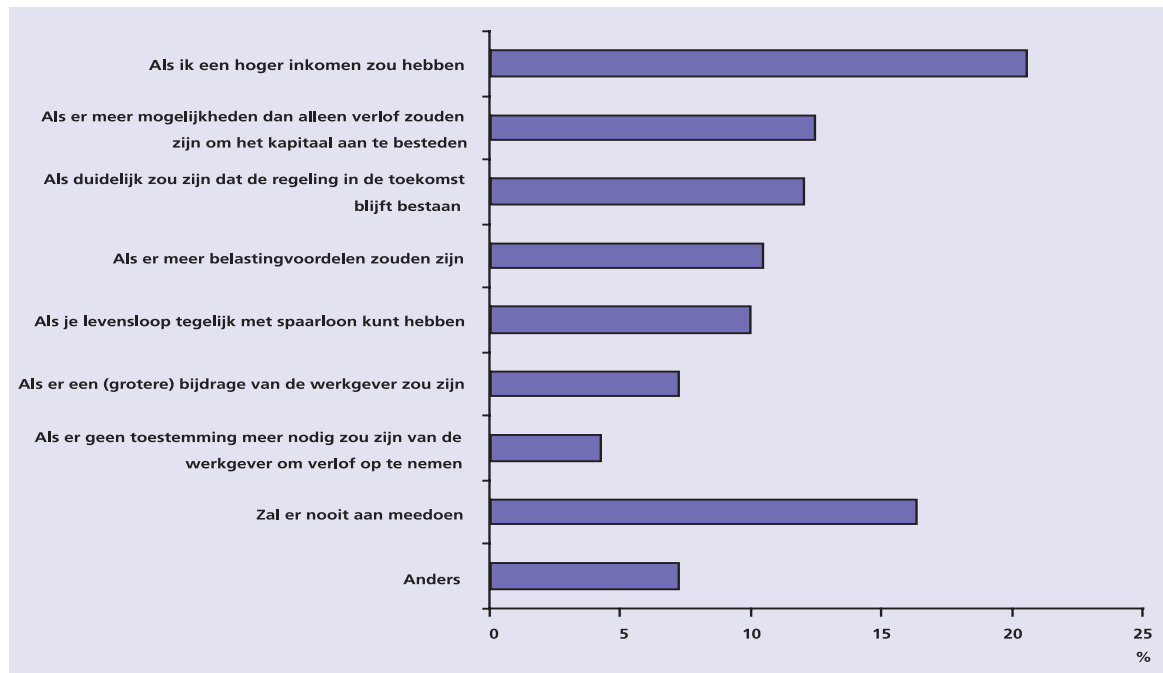
Opleidingsniveau	%
Hoog	10,5
Middel	16,9
Laag	19,4

2.2.2 Veranderingen die de deelname kunnen verhogen

Veranderingen in de levensloopregeling of de persoonlijk situatie zouden de respondenten over de streep kunnen trekken om wel voor een levensloopregeling te kiezen.

Als men een hoger inkomen zou hebben, zou dat voor meer dan 20% van de respondenten een stimulans zijn om wel deel te nemen aan de levensloopregeling (zie grafiek 3). Niet verbazend is dat de respondenten met een inkomen beneden 0,5 keer modaal deze reden het meest noemen (30,7%). Naarmate het inkomen toeneemt, neemt de reden 'als ik een hoger inkomen zou hebben' af tot 3,9% onder de respondenten met een inkomen hoger dan 1,5 keer modaal (zie tabel 12). De deelname aan de levensloopregeling dient voor de lagere inkomens

Grafiek 3. Wat zou voor u de belangrijkste verandering van de levensloopregeling zijn zodat u wel een levensloopregeling neemt? (slechts 1 antwoord mogelijk)

dus wel degelijk te kunnen worden gestimuleerd door het financieel aantrekkelijk maken van de regeling. Nu lijkt levensloop nog een regeling voor de hogere inkomens te zijn.

Tabel 12. Percentage respondenten per inkomensgroep dat het hebben van een hoger inkomen de belangrijkste verandering van de levensloopregeling vindt

Inkomensgroep	%
< 0,5 x modaal	30,7
0,5 - 1 x modaal	21,4
1 - 1,5 x modaal	14,5
> 1,5 x modaal	3,9

Andere veranderingen die de deelname aan de levensloopregeling een positieve wending zouden geven, zijn als er meer bestemmingmogelijkheden zouden zijn voor levensloop dan alleen verlof (12%) en als er meer duidelijkheid zou zijn of levensloop in de toekomst zal blijven bestaan (12%).

Zestien procent van de ondervraagden zou nooit meedoen aan de levensloop, ook niet als deze regeling zal veranderen. Naarmate de respondenten ouder worden neemt de reden dat ze nooit deel zullen nemen aan een levensloopregeling toe (zie tabel 13). Meer dan een kwart van de respondenten in de leeftijdscategorie 50-59 zou dan ook nooit meedoen met de levensloopregeling tegen 9% van de respondenten tussen de 18 en 29 jaar.

Tabel 13. Percentage respondenten per leeftijdscategorie dat nooit zal meedoen aan de levensloopregeling

Leeftijdscategorie	%
18-29	8,7
30-39	14,1
40-49	19,0
50-59	25,9

De respondenten met een hoge opleiding geven minder vaak aan dat ze nooit mee zullen doen aan de levensloopregeling dan de ondervraagden met een lage opleiding (zie tabel 14).

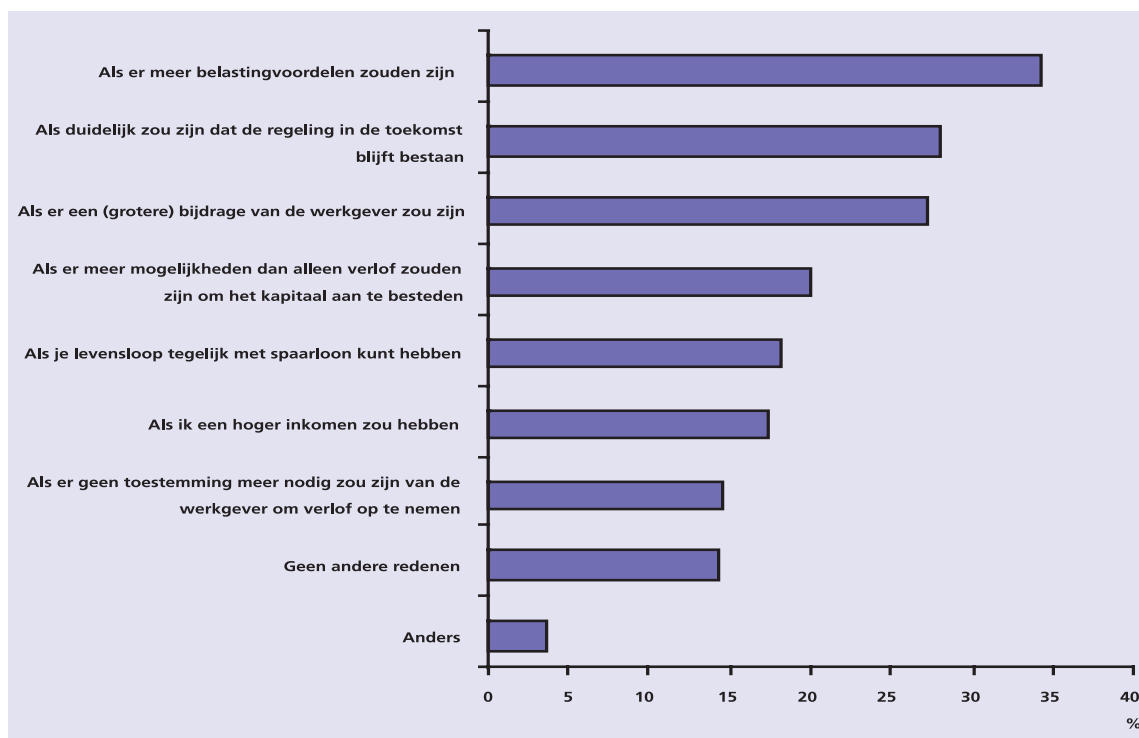
Tabel 14. Percentage respondenten per opleidingsniveau dat nooit zal meedoen aan de regeling

Opleidingsniveau	%
Hoog	12,7
Middel	18,3
Laag	22,3

De verandering die het minste impact zal hebben, is als er geen toestemming van de werkgever meer nodig is om verlof op te nemen (4%).

De ondervraagden hebben naast de belangrijkste verandering ook aangegeven wat de belangrijke submotieven voor hen zijn om wel deel te nemen aan de levensloopregeling (zie grafiek 4 op pag. 8). Een reden die de respondenten ertoe aan kan zetten om voor een levensloopregeling te kiezen, is als de regeling meer belastingvoordelen zou hebben; 35% van de ondervraagden vindt dit belangrijk. Opvallend is dat een grotere fiscale aantrekkelijkheid pas als vierde belangrijkste hoofdreden wordt genoemd, terwijl

Grafiek 4. Wat zouden voor u nog meer redenen zijn om wel een levensloopregeling te nemen? (meerdere antwoorden mogelijk)

het de belangrijkste subreden is. De belastingvoordelen worden dus niet gezien als belangrijkste reden, maar is wel een belangrijke tweede reden. Ditzelfde geldt ook voor het vertrouwen in de regeling. Bijna 30% van de ondervraagden is van mening dat als er meer duidelijkheid zou bestaan over de toekomst van de regeling, levensloop een aantrekkelijke optie is. Hoewel het vertrouwen in de regeling een belangrijke bijreden is, wordt het door de respondenten als derde belangrijkste hoofdreden genoemd.

2.3 Werknemers die een levensloopregeling overwegen

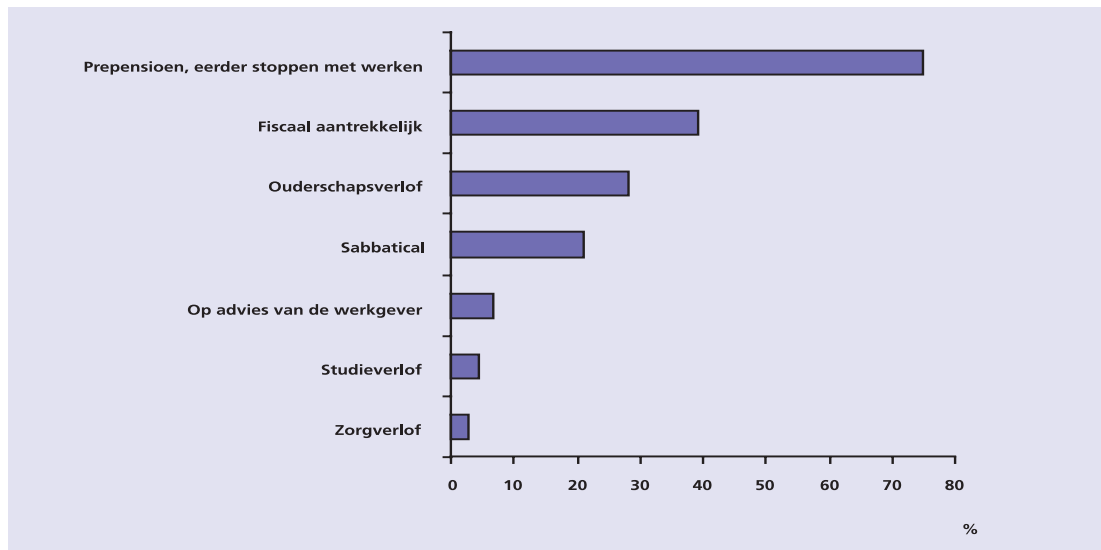
Meer dan 5% van alle ondervraagden die dit jaar niet deelnemen aan de levensloopregeling overwegen wel om volgend jaar mee te doen. Kijkend naar dit onderzoek zou dit betekenen dat de deelname bijna zou verdubbelen en uitkomt op circa 12% van alle werknemers. Bij de werknemers die overwegen deel te nemen, valt op dat dit met name de jongeren zijn. In de jongste leeftijdscategorie 18-29 jaar wil 10% volgend jaar deelnemen, maar in de oudste categorie is dit nog maar 3% (zie tabel 15). Er is echter wel een kleine stijging voor de 40-49-jarige respondenten. Veel jongeren weten ook nog niet of ze volgend jaar zullen deelnemen (zie tabel 7). Naarmate de respondenten ouder worden, is men duidelijker in wat men wilt.

Tabel 15. Percentage respondenten per leeftijdscategorie dat volgend jaar wil deelnemen aan de levensloopregeling

	%
18-29	10,0
30-39	3,5
40-49	5,8
50-59	3,1

Net als bij de respondenten die dit jaar al gekozen hebben voor een levensloopregeling, zijn de belangrijkste redenen waarom men voor levensloop kiest het eerder kunnen stoppen met werken (75%) en de fiscale voordelen (39%); zie grafiek 5. Studieverlof (4%) en zorgverlof (3%) zijn de minst belangrijke redenen. Ouderschapsverlof is voornamelijk van belang voor de jongere leeftijdscategorieën (zie tabel 16). Voor meer dan de helft (55%) van de dertigers geldt dat zij deelnemen aan de levensloopregeling, vanwege de mogelijkheid voor ouderschapsverlof. Ook de twintigers (18-29 jaar) vinden, hoewel in iets mindere mate (43%), dat ouderschapsverlof een goede reden is om volgend jaar deel te nemen aan de levensloopregeling. Logischerwijs is voor de oudere leeftijdscategorieën ouderschapsverlof minder vaak een reden om mee te doen aan de levensloopregeling. De levensloopregeling wordt door de jongere generaties dus wel gezien als een middel om 'de levensloop' te organiseren.

Grafiek 5. Met welke reden/doel gaat u (waarschijnlijk) meedoen aan de levensloopregeling? (maximaal 3 antwoorden mogelijk)

Tabel 16. Percentage respondenten naar leeftijdscategorie die volgend jaar (waarschijnlijk) meedoen aan de levensloopregeling vanwege ouderschapsverlof

Leeftijdscategorie	Percentage (%)
18-29	43,5
30-39	54,6
40-49	11,8
50-59	0,0

2.4 Levensloop in het algemeen

Over de duurzaamheid van de levensloopregeling zijn de respondenten sceptisch. De helft van de respondenten is het ermee eens dat levensloop een tijdelijke regeling is en dat het over een paar jaar zal worden afgeschaft (zie tabel 17). Acht procent is ervan overtuigd dat levensloop geen tijdelijke regeling is en meer dan 40% staat er neutraal tegenover. Het beperkte vertrouwen bleek al in paragraaf 2.2.1 voor 27% van de werknemers een belangrijke reden te zijn om niet aan de levensloopregeling deel te nemen. Dit gevoel leeft sterk onder de respondenten met een hoog inkomen.

Tabel 17. De levensloopregeling is maar tijdelijk, over een paar jaar wordt hij weer afgeschaft

Reactie	Percentage (%)
Eens	50,4
Neutraal	41,5
Oneens	8,1

De verantwoordelijkheid voor de informatieverstrekking over levensloopproducten ligt volgens de meerderheid van de respondenten (57%) bij de overheid; zie tabel 18. Eenderde is van mening dat de werkgever hiervoor verantwoordelijk is. Slechts 2% van de ondervraagden meent dat de banken hiervoor verantwoordelijk zijn en ruim 6% is van mening dat de verantwoordelijkheid bij de verzekeraars ligt.

Tabel 18. Wie moet volgens u verantwoordelijk zijn voor het verstrekken van informatie over de levensloopregeling?

Verantwoordelijke partij	Percentage (%)
Banken	2,0
Verzekeraars	6,5
Overheid	55,6
Werkgever	33,2
Anders	2,7

2.4.1 Levensloop voor prepensioen

Er zijn (politieke) partijen die niet willen dat levensloop wordt gebruikt om eerder met pensioen te gaan. Het overgrote deel van de respondenten (69%) is het echter niet eens met dit standpunt (zie tabel 19). Slechts 8% is het wel eens met deze partijen. Bijna 23% heeft hier geen duidelijke mening over.

Tabel 19. Er zijn (politieke) partijen die niet willen dat de levensloopregeling wordt gebruikt om eerder met pensioen te gaan. In welke mate bent u het daarmee eens?

Mate van eens	Percentage (%)
Eens	8,2
Neutraal	22,7
Oneens	69,2

Hoewel veel respondenten het niet eens zijn met de politieke partijen die levensloop niet als prepensioen willen gebruiken, is voor bijna 45% van de respondenten de levensloopplannen van de politieke partijen niet van belang voor de keuze voor een politieke partij, zie tabel 20. Voor 46% is dit standpunt wel belangrijk en bijna 9% weet het nog niet of gaat niet stemmen.

Tabel 20. In welke mate zijn de levensloopplannen van de politieke partijen van belang wanneer u een keuze maakt voor een politieke partij?

	%
Is wel van belang	44,6
Geen mening / ik ga niet stemmen	8,9
Is niet van belang	46,5

Omdat de politieke partijen niet eenduidig zijn over hun standpunt om levensloop wel of niet als premissen te gebruiken, is het moeilijk vast te stellen of het stemgedrag hierdoor wordt beïnvloed. De politieke partijen die de meeste stemmen krijgen, zijn de VVD, PvdA, CDA en SP. Bijna 30% van de respondenten 'zweeft' nog qua keuze voor een politieke partij.

2.4.2 Levensloop en lagere inkomens

Dat de levensloop momenteel nog meer iets is voor de hogere inkomens blijkt wel uit het feit dat meer dan de helft van de respondenten het eens is met de stelling dat de levensloopregeling in zijn huidige vorm iets is voor de hogere inkomens (zie tabel 21). Twaalf procent is het hier mee oneens en 36% staat hier neutraal tegenover. Om deelname in de lagere inkomensgroepen te stimuleren, zou dus gedacht moeten worden aan het financieel aantrekkelijker maken via bijvoorbeeld fiscale maatregelen.

Tabel 21. De levensloopregeling in zijn huidige vorm is iets voor hogere inkomens

	%
Eens	51,8
Neutraal	36,1
Oneens	12,0

3. Conclusie

De voornaamste conclusies uit dit onderzoek zijn de volgende:

- van alle werknemers heeft maar 7% een levensloopregeling. De helft van de werknemers doet mee aan spaarloon. Meer dan de helft van de werknemers zegt de levensloopregeling te hebben afgesloten bij een verzekeraar, tegen 24% bij een bank. De werkgever heeft een belangrijk aandeel in het afsluiten van levensloop; 70% van de mensen met een levensloopregeling heeft deze namelijk via de werkgever afgesloten;
- de werknemers die deelnemen aan een levensloopregeling zijn voornamelijk hoog opgeleide mannen. Voor ruim 70% van de ondervraagden is de belangrijkste reden om mee te doen aan de levensloopregeling eerder stoppen met werken. Een sabbatical en ouderschapsverlof spelen een veel kleinere rol (beide voor minder dan 20% van de ondervraagden);
- van de werknemers die nu geen levensloopregeling hebben, is driekwart niet van plan om volgend jaar wel deel te nemen. Dit betreft doorgaans wat oudere (50+) mensen. De belangrijkste reden waarom de werknemers niet kiezen voor de levensloopregeling is, omdat men een voorkeur heeft voor spaarloon. Tevens geeft men aan er geen vertrouwen in te hebben dat de regeling blijft bestaan;
- de meeste werknemers die volgend jaar alsnog zullen deelnemen aan de levensloopregeling, zijn onder de dertig jaar oud. De belangrijkste redenen voor hen om volgend jaar mee te doen zijn de belastingvoordelen en het eerder kunnen stoppen met werken;
- uit het onderzoek blijkt ook dat de leeftijdsgroep 18-29 jaar weinig verstand zegt te hebben van de levensloopregeling. Oudere werknemers (40 jaar en ouder) zeggen meer verstand te hebben van de levensloopregeling. Ondanks het gebrek aan kennis van de levensloopregeling zijn de jongeren er wel in geïnteresseerd;
- er is een groot gebrek in het vertrouwen van de consument met betrekking tot het voortbestaan van de levensloopregeling. De helft van de ondervraagden is tamelijk sceptisch over de duurzaamheid van de regeling;
- voor 45% van de werknemers zijn de levensloopplannen van politieke partijen van belang voor de keuze voor een politieke partij;
- om deelname aan de levensloopregeling te bevorderen, geven de werknemers aan dat de regeling beter financieel haalbaar zou moeten worden. Dit kan door onder andere de fiscale aantrekkelijkheid te vergroten. Ook zouden meer mogelijkheden geboden kunnen worden om het kapitaal aan te besteden dan alleen verlof.

Bijlage: levensloopenquête

Diverse politieke partijen, maar ook wetenschappers en belangenorganisaties hebben hun mening inmiddels gegeven over de levensloopregeling. Maar wat vindt u als consument van de levensloopregeling? Belangrijke informatie voor instellingen die zich met de levensloopregeling bezighouden. We willen u daarom een aantal vragen over dit onderwerp voorleggen.

Het invullen van deze vragenlijst zal slechts enkele minuten duren. Wij danken u bij voorbaat hartelijk voor uw medewerking.

- 1) Welke van de onderstaande situaties is op u van toepassing? (meer antwoorden mogelijk)
- a. Werkzaam in loondienst (**vraag 2**)
 - b. Werkzaam bij de (semi-)overheid (**vraag 2**)
 - c. Zelfstandige (**einde vragenlijst**)
 - d. Geen betaalde baan (**einde vragenlijst**)

Eerste vraag telt niet mee voor N=1.000

- 2) Wat houdt de levensloopregeling volgens u in?

Noteer alles wat in u opkomt

- a. _____

- b. Geen idee, weet niet wat levensloop inhoudt

- 3) Heeft u een levensloopregeling lopen?

- a. Ja (**vraag 4**)
- b. Nee (**vraag 7**)

- 4) Waarom heeft u een levensloopregeling? (maximaal 3 antwoorden mogelijk)

- a. Prepensioen, eerder stoppen met werken
- b. Langere tijd vrij (sabbatical) voor wereldreis
- c. Langere tijd vrij (sabbatical) voor studieverlof
- d. Zorgverlof
- e. Ouderschapsverlof
- f. Fiscaal aantrekkelijk
- g. Op advies van de werkgever
- h. Anders, namelijk (noteer in het vak hieronder)
- i. Weet niet

- 5) Heeft u de levensloopregeling afgesloten via een bank of een verzekeraar of anders?

- a. Bank
- b. Verzekeraar
- c. Anders
- d. Weet niet

- 6) Heeft u de levensloopregeling zelf afgesloten of via een collectief contract van uw werkgever?

- a. Zelf
- b. Via mijn werkgever
- c. Weet niet

Ga naar vraag 12

- 7) Bent u van plan volgend jaar deel te gaan nemen aan een levensloopregeling?

- a. Ja, zeker (**vraag 8**)
- b. Ja, waarschijnlijk wel (**vraag 8**)
- c. Nee, waarschijnlijk niet (**vraag 9**)
- d. Nee, zeker niet (**vraag 9**)
- e. Weet ik nog niet (**vraag 9**)

- 8) Met welke reden / doel gaat u (waarschijnlijk) meedoen aan de levensloopregeling? (maximaal 3 antwoorden mogelijk)

- a. Prepensioen, eerder stoppen met werken
- b. Langere tijd vrij (sabbatical) voor wereldreis
- c. Langere tijd vrij (sabbatical) voor studieverlof
- d. Zorgverlof
- e. Ouderschapsverlof
- f. Fiscaal aantrekkelijk
- g. Op advies van de werkgever
- h. Anders, namelijk (noteer in het vak hieronder)
- i. Weet niet

Ga naar vraag 12

- 9) Waarom <twijfelt u nog of u volgend jaar een levensloopregeling neemt / neemt u volgend jaar geen levensloopregeling>? (meerdere antwoorden mogelijk)

- a. Heb een voorkeur voor spaarloon
- b. Zie het nut er niet van in
- c. Dit is niets voor mij
- d. Heb geen vertrouwen dat de regeling blijft bestaan
- e. Heb onvoldoende verstand van levensloop, ik ken het niet
- f. Heb mijn geld nodig voor andere doelen
- g. Nog niet over nagedacht, geen specifieke reden
- h. Anders, namelijk (noteer in het vak hieronder)

- 10) Wat zou voor u de belangrijkste verandering van de levensloopregeling zijn zodat u wel een levensloopregeling neemt? (slechts 1 antwoord mogelijk)

- a. Als je levensloop tegelijkertijd met spaarloon kunt hebben (**vraag 11**)
- b. Als er een (grotere) bijdrage van de werkgever zou zijn (**vraag 11**)
- c. Als er meer mogelijkheden dan alleen verlof zouden zijn om het levensloopkapitaal aan te besteden (**vraag 11**)
- d. Als er geen toestemming meer nodig zou zijn van de werkgever om verlof op te nemen (**vraag 11**)

- e. Als er meer belastingvoordelen zouden zijn (vraag 11)
- f. Als duidelijk zou zijn dat de regeling in de toekomst blijft bestaan (vraag 11)
- g. Als ik een hoger inkomen zou hebben (vraag 11)
- h. Anders, namelijk (noteer in het vak hieronder) (vraag 11)
- i. Zal er nooit aan mee doen (vraag 12)
- 11) Wat zouden voor u nog meer redenen zijn om wel een levensloopregeling te nemen? (meerdere antwoorden mogelijk)
- a. Als je levensloop tegelijkertijd met spaarloon kunt hebben
- b. Als er een (grotere) bijdrage van de werkgever zou zijn
- c. Als er meer mogelijkheden dan alleen verlof zouden zijn om het levensloopkapitaal aan te besteden
- d. Als er geen toestemming meer nodig zou zijn van de werkgever om verlof op te nemen
- e. Als er meer belastingvoordelen zouden zijn
- f. Als duidelijk zou zijn dat de regeling in de toekomst blijft bestaan
- g. Als ik een hoger inkomen zou hebben
- h. Anders, namelijk (noteer in het vak hieronder)
- i. Geen andere redenen
- 12) Er zijn (politieke) partijen die niet willen dat de levensloopregeling wordt gebruikt om eerder met pensioen te gaan. In welke mate bent u het daar mee eens?
- a. Helemaal oneens
- b. Oneens
- c. Noch eens, noch oneens
- d. Eens
- e. Helemaal eens
- f. Geen mening
- 13) In welke mate zijn de levensloopplannen van politieke partijen van belang wanneer u een keuze maakt voor een politieke partij?
- a. Is van groot belang
- b. Is van belang
- c. Is enigszins van belang
- d. Is niet belangrijk
- e. Is helemaal niet belangrijk
- f. Geen mening / ik ga niet stemmen
- 14) In welke mate bent u het eens of oneens met de volgende stelling: 'De levensloopregeling in zijn huidige vorm is iets voor de hogere inkomens'
- a. Helemaal eens
- b. Eens
- c. Beetje eens, beetje oneens
- d. Oneens
- e. Helemaal oneens
- f. Geen mening
- 15) In welke mate bent u het eens of oneens met de volgende stelling: 'De levensloopregeling is maar tijdelijk, over een paar jaar wordt hij weer afgeschaft'
- a. Helemaal eens
- b. Eens
- c. Beetje eens, beetje oneens
- d. Oneens
- e. Helemaal oneens
- f. Geen mening
- 16) Wie moet volgens u verantwoordelijk zijn voor het verstrekken van informatie over de levensloopregeling? (maximaal 1 antwoord mogelijk)
- a. Banken
- b. Verzekeraars
- c. Overheid
- d. Werkgever
- e. Anders, namelijk (noteer in het vak hieronder)
- 17) Indien er morgen Tweede Kamerverkiezingen zouden zijn, op welke politieke partij zou u dan stemmen?
- a. CDA
- b. VVD
- c. PVDA
- d. D66
- e. GroenLinks
- f. SP
- g. ChristenUnie
- h. SGP
- i. LPF
- j. De Partij voor de Vrijheid (partij van Wilders)
- k. Eén NL (partij van Pastors en Eerdmans)
- l. Partij voor Nederland (partij van Nawijn)
- m. Partij voor de Dieren
- n. Anders, namelijk _____
- o. Weet nog niet / ga niet stemmen
- Ten slotte willen we u nog enkele vragen voor de statistieken stellen.
- 18) Wat is uw geslacht?
- a. Man
- b. Vrouw
- 19) En tot slot, wat is uw geboortejaar?

- Achtergrondkenmerken van de respondenten**
- Leeftijd
 - Netto maandinkomen (persoon)
 - Geslacht
 - Hoogste opleiding persoon
 - Plaats persoon in het huishouden
 - Gezinscyclus op basis van oudste kind
 - Provincie
 - Grootte huishouden

Colofon

Uitgave van het Verbond van Verzekeraars,
Centrum voor Verzekeringsstatistiek
mw. S. Broeder M.Sc., ir. H.F. Treur

Bordewijklaan 2, 2591 XR Den Haag
Postbus 93450, 2509 AL Den Haag
Telefoon: 070 - 3338500
Fax: 070 - 3338510
E-mail: info@verzekeraars-cvs.nl
Internet: www.verzekeraars.nl

Vormgeving en druk:
Artmark BNO, Rijswijk

Rapportnummer: 2006/bi/518/SBROE